

МІНЕРАЛИ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

ПРОЦЕСИ
МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ

УДК 549(477:292.452)
ББК Д33(4УКР3)(237УКР3,3)

М61

Автори:

О. Матковський, П. Білоніжка, Д. Возняк, В. Дяків, М. Ковальчук, І. Наушко,
І. Попп, В. Семененко, Л. Скакун, Є. Сливко, Н. Словотенко,
В. Степанов, С. Ціхонь, С. Кріль

Рецензенти:

д-р геол. наук *Ю. Колтун*
(Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України);
д-р геол.-мін. наук, проф. *В. Павлишин*
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка);
д-р геол. наук, проф. *М. Павлунь*
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 26/5 від 29 травня 2014 р.

Мінерали Українських Карпат. Процеси мінералоутворення /

М61

Гол. ред. О. Матковський. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 584 с.

ISBN 978-617-10-0126-8

У завершальній книзі з циклу “Мінерали Українських Карпат” узагальнено відомості щодо процесів мінералоутворення в породних і рудних комплексах Складчастих Карпат, Передкарпатського і Закарпатського прогінів. Висвітлено магматичне мінералоутворення в протерозойсько-палеозойських, мезозойських, кайнозойських комплексах, гідротермально-метасоматичне, пов’язане з найдавнішими утвореннями Мармароського масиву, мезозойським і кайнозойським магматизмом, осадове і вулканогенно-осадове в кайнозойських комплексах, метаморфічне в метаморфічних комплексах кристалічного фундаменту і палеозойського чохла, гіпергенне в корах звітрювання і зонах окиснення сірчаних, сульфідних і манганових руд, космогенне в метеориті *Княгиня* і метеоритних кульках, сучасне в травертинах і техногенне мінералоутворення, пов’язане з експлуатацією соляних родовищ.

The data of mineral formation processes in rock and ore complexes of the Ukrainian Carpathians have been generalized in the final book of the series “Minerals of the Ukrainian Carpathians”. Such processes are described: magmatic – in the Proterozoic-Palaeozoic, Mesozoic, Cenozoic complexes, hydrothermal-metasomatic – associated with the rocks of Maramures massif (PR–RZ) and Mesozoic and Cenozoic magmatic processes, sedimentary and volcano-sedimentary – in Cenozoic complexes, metamorphic – in metamorphic complexes of the crystalline basement and Palaeozoic cover, supergene – in the crusts of weathering and in oxidation zones of sulphur, sulphide and manganese ores, cosmogenic – in the meteorite *Knyahynia* and meteoritic spherules and modern – in travertines and technogenic mineral formation associated with the salt deposits exploitation.

УДК 549(477:292.452)
ББК Д33(4УКР3)(237УКР3,3)

ISBN 978-617-10-0126-8

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2014

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....	5
МАГМАТИЧНЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ (О. Матковський, Д. Возняк).....	7
Протерозойсько-палеозойські магматичні комплекси.....	7
Мезозойські магматичні комплекси.....	9
Кайнозойські магматичні комплекси.....	17
ГІДРОТЕРМАЛЬНО-МЕТАСОМАТИЧНЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ.....	50
Гідротермально-метасоматичне мінералоутворення в Рахівському й Чивчинському рудних районах (Мармароський масив) (О. Матковський, С. Ціхонь, В. Степанов).....	50
Золоте зруденіння.....	51
Родовище Сауляк.....	52
Рудопрояв Білий Потік.....	70
Поліметалеве зруденіння.....	78
Баритові рудопрояви.....	85
Метасоматичне мінералоутворення.....	86
Гідротермально-метасоматичне мінералоутворення, пов'язане з мезозойським магматизмом (О. Матковський, І. Наушко).....	96
Скарноутворення.....	96
Серпентинізація та лиственітизація.....	98
Альбітизація, хлоритизація, цеолітизація і карбонатизація.....	101
Гідротермально-метасоматичне мінералоутворення, пов'язане з кайнозойським магматизмом.....	105
Загальні особливості кайнозойського гідротермально-метасоматичного мінералоутворення (О. Матковський).....	106
Гідротермально-метасоматичне мінералоутворення в межах Березівського рудного району (О. Матковський, А. Скакун, Н. Словоотенко, І. Наушко).....	111
Мінералоутворення під час формування Березівського та Мужівського золото-поліметалевих родовищ.....	112
Особливості формування срібної мінералізації в межах Березівського рудного поля.....	136
Особливості формування флюорит-барит-кварцових жил Березівського рудного поля.....	142
Особливості мінералоутворення під час формування барит-поліметалевих руд Біганського родовища.....	166
Гідротермально-метасоматичне мінералоутворення і пов'язане з ним формування різних типів метасоматитів та покладів алунітових, каолініт(дикіт)-галуазитових руд і бариту.....	171
Гідротермально-метасоматичне мінералоутворення в межах Вигорлат-Гутинського вулканічного пасма і прилеглих геологічних утворень та пов'язане з ним формування метасоматитів і зруденіння різного типу (О. Матковський).....	186
Особливості формування різних типів метасоматитів.....	187
Формування ртутного і ртуть-арсен-стибієвого зруденіння.....	198
Формування телур-бісмутового і бісмут-молібденового зруденіння.....	212
Цеолітоутворення.....	221
Бентонітоутворення.....	225
Давсонітоутворення.....	227
ОСАДОВЕ І ВУЛКАНОГЕННО-ОСАДОВЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ.....	230
Особливості мінералоутворення під час формування осадових порід різного типу (І. Понт).....	230

Седиментогенне (механогенне, хемогенне і хемогенно-біогенне) мінералоутворення.....	233
Механогенне мінералоутворення.....	233
Біогенне і хемогенне мінералоутворення.....	238
Післяседиментаційне мінералоутворення (діагенез, катагенез і метагенез).....	242
Головні літолого-геохімічні типи осадових відкладів карпатського флішу та притаманні їм особливості аутигенного мінералоутворення.....	252
Вплив процесів деструкції органічної речовини на аутигенне мінералоутворення.....	255
Мінералого-геохімічні фації як показник фізико-хімічних умов седименто- і діагенезу.....	259
Процеси вторинного післядіагенетичного мінералоутворення (катагенез, метагенез, гіпогенний епігенез).....	261
Особливості мінералоутворення під час формування кременистих порід (силіцитів) (І. Попп).....	267
Біогенне кременагромадження.....	267
Аутигенне мінералоутворення в ході післяседиментаційної трансформації біогенних кременистих відкладів.....	277
Галогенне мінералоутворення під час формування калійно-магнієвих солей (П. Білоніжска).....	282
Седиментаційне мінералоутворення.....	282
Послідовність карбонатування в соляних басейнах.....	291
Післяседиментаційна перекристалізація і новоутворення соляних мінералів.....	294
Післяседиментаційні фазові перетворення кристалогідратів.....	299
Утворення жильних мінералів.....	308
Галогенне мінералоутворення під час формування кам'яної солі (Є. Сливко).....	312
Сірко-, сульфато-, карбонато- і солеутворення в баденський час (О. Матковський).....	316
Умови утворення і трансформаційного перетворення смектитів та змішаношаруватих фаз (П. Білоніжска).....	325
Походження і трансформаційне перетворення гідрослюда (П. Білоніжска).....	328
Особливості утворення глауконіту, сколіту і селадоніту (П. Білоніжска).....	332
Процеси утворення мідної мінералізації (М. Ковальчук).....	335
Особливості утворення свинцево-цинкової мінералізації (М. Ковальчук, О. Матковський).....	340
Особливості формування манганового зруденіння (О. Матковський, Є. Сливко).....	345
Особливості формування бентонітових і бентонітоподібних глин (О. Матковський).....	349
Золото в осадових товщах Українських Карпат (М. Ковальчук, О. Матковський).....	351
Прожилково-вкраплена мінералізація і пов'язане з нею утворення кварцу типу мармароських "діамантів" (І. Наушко).....	360
Прожилково-вкраплена мінералізація, пов'язана з нафтогазоносними товщами. Мономінеральні кальцитові прожилки.....	361
Карбонатно-кварцові жили з кристалами кварцу типу мармароських "діамантів".....	375
Кварцові жили з кристалами кварцу типу мармароських "діамантів".....	379
МЕТАМОРФІЧНЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ (О. Матковський).....	401
Контактово-метаморфічне мінералоутворення.....	401
Регіонально-метаморфічне мінералоутворення.....	405
Метаморфічне мінералоутворення та його еволюція в кристалічному фундаменті.....	405
Термодинамічні та фізико-хімічні умови метаморфічного мінералоутворення.....	409
Фаціальні умови метаморфічного мінералоутворення, роль у ньому діяфторезу.....	417

Метаморфічне мінералоутворення в породах палеозойського чохла.....	421
Роль процесів метаморфізму в рудоутворенні.....	425
ГІПЕРГЕННЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ	431
Мінералоутворення в корах звітровання (О. Матковський, Є. Сливко).....	431
Мінералоутворення в зонах окиснення чорних бітумінозних аргілітів менілітової світи ("менілітових сланців") (І. Попп).....	437
Гіпергенне мінералоутворення у покладах калійно-магнієвих солей (П. Білоніжска)..	441
Мінералоутворення в зоні окиснення сірчаних руд (Є. Сливко).....	445
Мінералоутворення в зонах окиснення сульфідного і телур-бісмутового зруденіння (О. Матковський, Є. Сливко).....	447
Рахівський і Чивчинський рудні райони.....	447
Берегівський рудний район.....	450
Вишківський рудний район і Вигорлат-Гутинське вулканічне пасмо.....	452
Мінералоутворення в зоні окиснення марганцевих руд (О. Матковський, Є. Сливко)...	453
Зона окиснення марганцевих силікатно-карбонатних руд.....	453
Зона окиснення первинних карбонатних марганцевих руд.....	455
КОСМОГЕННЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ (В. Семеновко).....	458
Стислі відомості про космогенні процеси мінералоутворення.....	458
Особливості мінералоутворення в хондриті <i>Княгиня</i>	461
Особливості мінералоутворення в метеоритних кульках.....	464
СУЧАСНЕ МІНЕРАЛОУТВОРЕННЯ	468
Травертиноутворення (С. Криль).....	468
Техногенне мінералоутворення, пов'язане з розробкою соляних родовищ (В. Дяків).....	472
Формування мірабіліту й тенардиту.....	474
Новоутворення гіпсу.....	483
Кристалізація галіту, гідрогаліту та сильвіну.....	489
Нерозчинні, корозійні мінерали, мінеральні новоутворення змішаної природи.....	505
ПІСЛЯМОВА (О. Матковський, І. Наушко, Є. Сливко).....	513
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	522
MINERALS OF THE UKRAINIAN CARPATHIANS. PROCESSES OF MINERAL FORMATION. ABSTRACT	574
МИНЕРАЛЫ УКРАИНСКИХ КАРПАТ. ПРОЦЕССЫ МИНЕРАЛООБРАЗОВАНИЯ. РЕЗЮМЕ	576

Наукове видання

**МАТКОВСЬКИЙ Орест, БіЛОНІЖКА Петро,
ВОЗНЯК Дмитро та інші**

**Мінерали Українських Карпат.
Процеси мінералоутворення**

Монографія

Головний редактор *О. Матковський*

Редактор *М. Мартиняк*
Технічний редактор *С. Сенік*
Комп'ютерне верстання *Є. Сливко*

Формат 70×100/16. Умовн. друк. арк. 47,08. Умовн. фарбовід. 54,3.
Облік-вид. арк. 48,7. Тираж 120 прим.

Львівський національний університет імені Івана Франка.
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

СВІДОЦТВО
про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007 р.

Друк: ТзОВ "Простір М"
з готових діапозитивів ТзОВ "Ліга-Прес"
вул. Чайковського, 27, м. Львів, 79005

